

TANANYAGAINK BEMUTATÁSA

Aldea Mária:

"Mindenkinek másképp csinálja" (LGT)

A Tanuljunk magyarul! CD-ROM 1. részének bemutatása

1. A számítógép és a CD-ROM kihívása a nyelvtanításban

A Magyar Nyelvi Intézet és a Kossuth Könyvkiadó által kiírt pályázat mind technikai, mind módszertani szempontból kihívást jelentett az alkotócsoport számára. A csoport tagjai az intézet tanárai (Aldea Mária, Czibere Mária, Dávid Mária, P. Nagyné Vidéki Erzsébet és Szekszárdi Katalin) voltak, akik ha használtak is a tanítás során technikai segédeszközöket (magnó, írásvetítő, televízió, videó), a legfontosabbnak mégis a tanár és a nyelvtanuló személyes kapcsolatán alapuló munkát tartották. Ezzel szemben a CD-ROM célját a pályázat éppen abban jelölte meg, hogy a magyarul tanulni szándékozó felnőtt bárhol a világon tanári segítség nélkül pusztán a számítógépre támaszkodva sajátíthassa el nyelvünket.

Ismerve a számítógép használatának elterjedtségét, joggal számíthattunk egy olyan felhasználói csoportra, amely elfoglaltsága vagy földrajzi elszigeteltsége miatt nem tud nyelvtanfolyamra járni, mégis valamilyen okból szeretne magyarul megtanulni.

A kihívás technikai értelemben tehát egyrészt azt jelentette, hogy az oktatás folyamatát a CD-ROM sajátosságainak figyelembevételével kellett megtervezni.

A legfontosabb követelmények voltak ebből a szempontból:

- az interaktivitás (párbeszéd a gép és a tanuló között)
- a multimédia lehetőségeinek felhasználása (hang, kép, mozgó-kép, írás)
- az önálló feldolgozás biztosítása (egyértelmű instrukciók)
- megjeleníthetőség (a képernyő megtervezése)

- értékelhetőség (csak egyértelműen helyes vagy helytelen válasz legyen adható a feladatra)

Technikai kérdés másrészt az, hogy egy ilyen jellegű anyagot hogyan kell egyáltalán számítógépbe írni, rendszerezni, jelölésekkel ellátni, papíron megjeleníteni, de ez inkább belső, a szerzők és a programozó munkájára tartozó probléma, a felhasználó számára kevésbé érdekes.

2. A CD-ROM felépítése, szerkezete

A CD-ROM elsődleges célja a magyar nyelv elsajátíttatása, de fontosnak tartottuk Magyarország bemutatását, a közép-európai kultúrkör egyes sajátosságainak megismertetését, a szomszédos országok egyes régióinak felfedeztetését is. Az volt a szándékunk, hogy a nyelvtanuló így megismerje a magyar hagyományokat, szokásokat is.

Alapelveként tartottuk szem előtt, hogy a felhasználónak tanári segítség nélkül kell megértenie, elsajátítania és alkalmaznia az anyagot.

Ezért a szövegek és a nyelvtani magyarázatok fordítása az adott (választhatóan angol, francia, német, orosz, spanyol) nyelven előhívható, a szöszedet a szövegből és attól függetlenül is hozzáférhető, az anyag hangfelvételei, fonetikai gyakorlatai lehetővé teszik a helyes kiejtés elsajátítását, a gyakorlatok sokfélesége pedig biztosítja a begyakorlást, a nyelv készség szinten való alkalmazását.

Az interaktív program és a multimédia eszközeit minél vonzóbban, változatosabban és eredményesebben kívántuk alkalmazni. A lehetőségek grafika, hang, zene és némi animáció alkalmazását tették lehetővé.

A módszer és a műfaj újszerűségéből adódik, hogy az általunk ismert és használt tananyagokat a szövegek és a gyakorlatok megírásánál forrásként nem használtuk fel. Az anyag tehát teljesen eredeti. A nyelvtani magyarázatok megírásában az eddig használt tananyagok alig nyújtottak segítséget, hiszen azok vagy egynyelvűek, vagy ha tartalmaznak is magyarázatot, feltételezik a tanár jelenlétét vagy a felhasználó előképzettségét, a nyelvtani szakkifejezésekben való jártasságát.

Mielőtt a program elindulna, a felhasználónak nyelvet kell választania, ezen kapja meg a szövegek fordítását, a nyelvtani magyarázatokat, a gyakorlatok utasításait, a szöszedetet és a kifejezéseket.

A program indító képernyőjéről előhívhatók az alábbi funkciók:

- Autodemo
- Bevezető
- Fonetika
- Kilépés

Ezután indíthatjuk a kívánt egységet. A lemez anyagát 10 egységre osztottuk fel. Minden egységen (leckén) belül öt lépés van.

Az egységet egy ún. bemutató vezeti be, amelybe a felhasználó nem nyúlhat bele, ez végigfuttatja az egységet, hogy képet adjon annak egészéről. A lecke elindítása után a szöveg már hanggal együtt vagy a nélkül is használható.

A képernyőn ikonsorozat mutatja, milyen funkciókat lehet előhívni. Balról jobbra: nyelvtan, fordítás, kifejezések, szótár, teszt, hang, nyomtatás.

3. Gyakorlattípusok

A program több mint négyszáz gyakorlatot tartalmaz. Igen sokrétűen gyakoroltatja a tanult nyelvtani anyagot, forgatja a lexikát, kultúrtörténeti és országismereti anyagokat használ fel, számít a nyelvtanuló kreativitására.

A gyakorlatok típusai:

1. Beírómezős gyakorlatok:

- kérdések és válaszok szerkesztése
- tagadóformák szerkesztése
- rövid válaszok adása
- szöveg kiegészítése
 - ragokkal,
 - utaló- és kötőszókkal,
 - önálló lexémákkal,
 - mondatokkal
- mondatalkotás - szópárokából
 - kérdés segítségével
- táblázatok kiegészítése

2. Feladatok egérrel:

- megfelelő párok összekötése:
 - összetett szavak tagjai
 - összetett mondat tagmondatai
 - igék jelen idejű alakja a múlt idejű alakokkal
 - szöveghez illő képek
 - szavak és végződéseik
- helyes sorrend megállapítása
- összekevert betűk rendezése értelmes szavakká
- keresztrejtvény
- találós kérdés

- képmozaik
3. Kultúrtörténeti és országismereti gyakorlatok:
- népdalok
 - fényképek, festmények, városképek felhasználása
 - irodalmi idézetek
4. Hallás utáni gyakorlatok:
- telefonüzenetek meghallgatása és feldolgozása
 - meghallgatás és leírás
 - képek sorrendbe rakása hallott szöveg alapján
5. Memóriapróba
- olvasás utáni memóriapróba
6. Olvasott anyag feldolgozása
7. Szókikérdező gyakorlatok időméréssel
8. Játékos feladatok:
- totószelvény kitöltése
 - betűnégyzet
 - kakukktojás
9. Többválaszos feladatok:
- a helyes válaszra való kattintással
10. Képeken alapuló gyakorlatok:
- kérdések és feleletek
 - mondatalkotás

4. Az interaktív nyelvtanulás lehetőségei: előnyei és hátrányai a hagyományos nyelvtanulási módszerekkel szemben

A CD-ROM mint napjaink divatos információhordozója újszerűségénél fogva vonzó lehet azok számára,

- akik különösen kedvelik a számítógépet
- nem tudnak vagy nem kívánnak nyelvtanfolyamra járni
- szívesen használják kiegészítésként, ha járnak is tanfolyamra
- fárasztónak vagy unalmasnak találják a könyvből való tanulást

Előnyei is a fenti lehetőségekből adódnak:

- a nyelvtanuló saját tempójában haladhat
- a tanuló nincs időhöz és helyhez kötve (kivéve a saját számítógépet)

Hátránya ellenben, hogy

- nincs közvetlen emberi kapcsolata sem tanárral, sem tanuló társakkal
- nincs lehetősége szabad, kötetlen nyelvi megnyilvánulásokra, hiszen a gép csak helyes, illetve helytelen megoldásokat tud értékelni, fogalmazást például nem
- nincs lehetősége kérdezni, részletesebb magyarázatot kérni egy-egy jelenségre
- ki van szolgáltatva a technikának, a programozás esetleges hibáinak

Véleményem szerint a technikailag korszerű CD-ROM nem helyettesítheti a hagyományos nyelvtanítási módszereket, mindenképpen színesíti azonban a választékot, s így létjogosultsága van, mint mindennek, ami a jelenleginél szélesebb körben népszerűsítheti nyelvünket és kultúránkat.